

Nr 43.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1924 kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående viss utvidgning av statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

I en inom andra kammaren av fröken *Wellin* väckt, till bankoutskottets förberedande behandling hänvisad motion nr 151, i vars syfte sex av kammarens övriga ledamöter instämt, har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida gränserna för upptagande i statens pensionsanstalt för folkskollärare m. fl. kunde vidgas i överensstämmelse med de riktlinjer, som i motionen angivits.

I motiveringen har erinrats om den pensionsrätt, som i samband med beslut vid 1919 års lagtima riksdag om upprättande av statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. medgavs för vissa sjukskötersketjänster och som finnes angiven i § 60 av reglementet för nämnda pensionsanstalt den 31 december 1919 (Svensk förf.-saml. nr 878). Härefter har motionären anfört följande:

»Tack vare denna bestämmelse har ett mycket stort antal sjuksköterskor inom landet kommit i åtnjutande av förmånen att vinna inträde i pensionsanstalten. Genom den formulering, mom. c i § 60 av författningen erhållit, är det dock många sjukskötersketjänster, som icke bliva upptagna i pensionsanstalten i trots av att arbetsgivarna (här kallade huvudmän) uppfylla villkoren för erhållande av s. k. reglering av tjänsterna, vilken måste föregå upptagandet i anstalten, och att de sjuksköterskor, som innehava dessa tjänster, måste anses utföra ett för det allmänna lika nyttigt arbete som de i anförda § 60 omnämnda befattningshavare.

De *sjuksköterskebefattningar*, jag närmast åsyftar, äro sådana, som *vid en del bruk, fabriker och därmed likställda industriella verk* av dessas ägare upprättats till tjänst för vid desamma anställda arbetare, och vilkas innehavare oftast betjäna ej blott dessa utan även deras familjer, hustrur och barn, vilkas vård, om icke dessa sjukskötersketjänster funnits, otvivelaktigt kommit att påvåla det allmänna, närmast då den kommun, där vederbörande är bosatt.

Om ett bolag eller en enskild, vilkas huvudsakliga uppgift är av annan art, än i författningen omnämnd »stiftelse av allmännyttig natur» fyller, vid sidan av denna sin uppgift fullgör en med sådan stiftelses fullt likvärdig verksamhet inom sjukvården, synas rimliga skäl föreligga för en lik-

ställighet dem emellan i fråga om *denna* deras verksamhet. En sådan likställighet kan emellertid nu ej tillämpas. Pensionsanstaltens styrelse har därför måst avvisa ansökan om upptagande i anstalten av sjukskötersketjänst, som upprättats av industriellt verk, ehuru medicinalstyrelsen ansett sig kunna bevilja reglering av berörda tjänst. Det vill förefalla som om detta — ändock det står i full överensstämmelse med lagens ordalydelse — likväl icke vore fullt överensstämmande med dess anda.

Det måste onekligen också kännas hårt för de sjuksköterskor, vilka, i tjänst vid ett bruk eller en fabriksanläggning, där utföra ungefär samma arbete som kamrater anställda av kommun eller »stiftelse», att vara uteslutna från de pensionsmöjligheter, som staten öppnat för dessa. Och dock har väl avsikten varit att genom delägareskapet i pensionsanstalten uppmuntra och giva ersättning för *en viss gärning av allmännyttig art*. Av mindre vikt torde väl vid sådant förhållande vara vem eller vilka, som igångsätta och leda verksamheten, så länge denna utmynnar i en allmännyttig och fullgod gärning.

I anslutning härtill kan med fog ifrågasättas, om icke även *sjukskötersketjänster vid en del s. k. privatkliniker och sjukhem* efter erhållen reglering borde kunna bli upptagna i pensionsanstalten. Ty otvetydigt är, att tillvaron av dessa anstalter för stat och kommun innebär en besparing av sjukhusplatser för det klientel, som begagnar sig av desamma,

Ifrågasättas kunde om ej även — varom Fredrika Bremer-förbundet och Svenska Röda Korset i skrivelse till Kungl. Maj:t också hemställt — *i privatvård arbetande sjuksköterskor*, som äro inskrivna vid av staten godkända sjuksköterskebyråer, ävenledes kunde vinna inträde i pensionsanstalten. Dock torde måhända frågan härom vara av mera komplicerad natur och dess utredande även så krävande att ett upptagande därav i detta sammanhang skulle kunna verka fördröjande på spörsmålet i övrigt. Jag anser därför, att därmed kan anstå i avvaktan på resultatet av utredning av de av mig först angivna punkterna.»

Utskottet. Enligt det i motionen åsyftade författningsrummet, nämligen § 60 av Gällande be- reglementet den 31 december 1919 för statens anstalt för pensionering av stämmelser folksskollärare m. fl., skola de rättigheter och skyldigheter, som stadgas i rörande sjuk- reglementets allmänna föreskrifter (Kap. I—III) ävensom i de till regle- sköterskors sköterskors mentet hörande särskilda bestämmelser angående kommunalt anställda pensionsrätt. sjuksköterskor och barnmorskor m. fl. (Kap. VI), tillkomma nedan angivna befattningshavare, nämligen

- a) distriktssjuksköterska och distriktsbarnmorska, till vars avlöning staten lämnar bidrag,
- b) barnmorska med annan anställning hos kommun eller å barnbördshus,
- c) *annan sjuksköterska eller husmoder i av staten, landsting, kommun eller annan samfällighet anordnad vård av sjuka, barn eller åldringar eller ock i stiftelse av allmännyttig natur, vilken övar dylik vård*, samt
- d) föreståndarinna vid godkänd sjuksköterskebyrå.

De närmare villkoren beträffande pensionering av ifrågavarande befattningshavare återfinnas i §§ 61—68 av reglementet och äro i huvudsak av följande innehåll:

Tjänstepensionsunderlaget för befattning, som i § 60 a) sägs, är 1,000 kronor. För annan befattning bestämmes tjänstepensionsunderlaget av pensionsanstalten, varvid skall iakttagas, att detsamma icke må överstiga $\frac{2}{3}$ av den i författning eller vid reglering fastställda minimiårsavlöningen. Tjänstepensionsunderlaget må dock ej sättas högre än 1,000 kronor eller lägre än 600 kronor.

Familjepensionsunderlaget överstiger med 300 kronor 20 % av tjänstepensionsunderlaget.

Pensionsåldern är 55 år för sjuksköterska och barnmorska samt 60 år för annan befattningshavare. För hel tjänstepension fordras 25 *tjänstår* för sjuksköterska och barnmorska samt 30 tjänstår för annan befattningshavare.

Den *årliga tjänstepensionsavgift*, som skall erläggas av befattningshavare, är 5 % av tjänstepensionsunderlaget. Befattningshavares *familjepensionsavgift* är 1 % av familjepensionsunderlaget. *Huvudmannen* erlägger ingen årsavgift för sjuksköterska eller barnmorska; för annan befattningshavare erlägger huvudmannen en årsavgift av 5 % av tjänstepensionsunderlaget.

I fråga om innebörden av det under § 60 a) upptagna, här ovan återgivna stadgandet rörande pensionsrättens omfattning, såvitt avser sjuksköterska, anställd vid av »annan samfällighet anordnad vård av sjuka, barn eller åldringar» eller hos »stiftelse av allmännyttig natur, vilken övar dylik vård» — vilket stadgande här närmast är i fråga — synes framgå av vad styrelsen för pensionsanstalten anfört i ett den 27 januari 1922 avgivet utlåtande i anledning av väckt fråga om pensionsrätt för sjuksköterskor, anställda vid industriella verk m. m., att anstalten på grund av nämnda stadgande ansett sig oförhindrad att medgiva pensionsrätt för sjuksköterskor med anställning hos sådana sällskap, föreningar eller bolag, vilka särskilt stiftats för utövande av sådan vård, varom här är fråga, eller vilka eljest kunna anses vara av allmännyttig natur. Däremot har — såsom ock i motionen antytts — anstalten funnit sig förhindrad att bevilja pensionsrätt för sjuksköterskor, anställda hos enskild person eller hos företag, inrättat för vanligt affärsändamål. En ansökning om pensionsrätt för sjuksköterskor med anställning av sistnämnda art har, sedan den av anstalten avslagits, genom besvär dragits under Kungl. Maj:ts prövning; och har Kungl. Maj:t enligt utslag i regeringsrätten den 2 mars 1922 lämnat anstaltens överklagade beslut utan ändring.

Av den nu lämnade redogörelsen framgår att — medan pensionsrätt under de allmänna förutsättningar med avseende å reglering av befattning m. m., som äro angivna i pensionsanstaltens reglemente, står öppen för sjuksköterskor i allmän tjänst av här avsedd art ävensom för sköterskor i enskild anställning, för så vitt huvudmannen är stiftelse av allmännyttig natur eller företag, som stiftats för sjukvårdsändamål — pensionsrätt i anstalten däremot icke kan medgivas för sköterskor med anställning hos företag, vilka grundats för vanlig förvärvsverksamhet men vid sidan av denna verksamhet

utövar sjukvård. Ej heller kan sådan pensionsrätt tillkomma sköterskor, anställda hos enskild person, t. ex. läkare, som inrättat privat sjukhem eller klinik. Uteslutna från pensionsrätt äro vidare sjuksköterskor, vilka arbeta i s. k. privatvård, vare sig deras anställningar förmedlas genom godkända sjuksköterskebyråer eller icke.

*Utredning
rörande ut-
sträckning av
sjuksköter-
skors pen-
sionsrätt.*

Enligt vad utskottet har sig bekant, har frågan om en utsträckning av sjuksköterskors pensionsrätt varit föremål för behandling i samband med utredning rörande pensionering av vissa fattigvårdsfunktionärer m. fl. Den 14 januari 1921 uppdrog nämligen Kungl. Maj:t åt särskilda sakkunniga att verkställa utredning beträffande pensionering av manliga föreståndare vid av staten, landsting, kommun eller annan samfällighet inrättad anstalt för vård av sjuka, barn eller åldringar eller för sådant ändamål, som omförmåles i 33 § i lagen om fattigvården den 14 juni 1918, eller ock vid stiftelse av allmännyttig natur, vilken övar vård av angiven beskaffenhet, ävensom beträffande i vad mån annan befattningshavare vid ifrågavarande anstalter och kommunernas fattigvård i övrigt kunde bliva delaktig av pension genom statens försorg. Dessa sakkunniga — överdirektören och chefen för försäkringsinspektionen P. J. G. Laurin, chefen för skolöverstyrelsens statistiska avdelning, byråchefen E. Göransson, direktören för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. C. G. Widström samt statens fattigvårdsinspektör, kanslirådet R. G. H. von Koch — avgåvo den 10 december 1921 yttrande och förslag i ämnet.

I berörda yttrande, vilket i främsta rummet åsyftade pensionsrättens utsträckning till manliga funktionärer vid den i utredningen avsedda vårdverksamheten ävensom till andra kvinnliga befattningshavare än husmödrar och sjuksköterskor, föreslogs emellertid även en avsevärd utvidgning av den hittillsvarande pensionsrätten för sjuksköterskor. Sålunda funno de sakkunniga önskvärt, att pensionsrätt kunde beviljas i vissa fall, även om huvudmannen vore annan institution än de nu i reglementet angivna — staten, landsting, kommun, »annan samfällighet» eller »stiftelse av allmännyttig natur» — eller ock enskild person, t. ex. ett större bolag, som anordnat sjukvård för sin personal och dess familjer. Å andra sidan förordade de sakkunniga, att i de fall, då annan än staten, landsting eller kommun vore huvudman, före medgivande av pensionsrätt borde krävas en granskning av vårdens organisation och huvudmannens betingelser att upprätthålla densamma, så att trygghet skapades för att pensionsrätt ej beviljades med mindre organisationen vore av verklig och varaktig betydelse.

I övrigt gick de sakkunnigas ifrågavarande förslag ut på en sådan utvidgning av det verksamhetsområde, till vilket pensionsrätten hittills varit begränsad, att detsamma skulle omfatta vård av fattiga, sjuka, invalider, barn eller åldringar; och beträffande frågan, vilka befattningar

borde förenas med pensionsrätt, ansågo de sakkunniga, att intet annat villkor borde uppställas än det i § 5 av pensionsanstaltens reglemente angivna, nämligen att befattningarna skola regleras på sätt, som godkännes av Konungen eller den myndighet, Konungen förordnar. Anledningen till att de sakkunniga funnit sig böra giva förslaget en så vidsträckt omfattning angavs i utlåtandet vara, att det visat sig omöjligt att, så skiftande som förhållandena vore, i pensionsreglementet uppdraga någon gränslinje mellan de befattningar, vilka borde kunna förenas med pensionsrätt, och övriga befattningar. Det måste överlämnas åt regleringsmyndigheten att bestämma häröver. I detta sammanhang framhöllo de sakkunniga, att de villkor för pensionsrätt, vilka skulle uppfyllas av en befattning och dess huvudman, vore sådana, att många på ifrågavarande verksamhetsområde anställda personer komme att sakna möjlighet att erhålla pension från pensionsanstalten, emedan befattningarna icke voro sådana, att de lämpligen kunde regleras eller huvudmännen saknade möjlighet att erlagga erforderliga avgifter. Om något skulle göras för dessa befattningshavares pensionering, syntes det böra ske genom anlitande av den frivilliga pensionsförsäkringen.

De sakkunnigas utlåtande utmynnade i förslag till följande ändringar i och tillägg till reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskolelärare m. fl.:

§ 60 mom. c) skulle erhålla följande lydelse:

»Annan sjuksköterska, anställd i vård av fattiga, sjuka, invalider, barn eller åldringar; om huvudmannen är annan än staten, landsting eller kommun, skall dock för befattningens förenande med pensionsrätt fordras, att vårdens organisation godkänts av Konungen eller den myndighet Konungen förordnar samt att viss garanti kan anses finnas för vårdens upprätthållande.»

Till § 69 (Kap. VII) skulle fogas ett nytt moment av följande lydelse:

»d) befattningshavare, anställd i vård av fattiga, sjuka, invalider, barn eller åldringar, därest befattningen ej kan förenas med pensionsrätt i denna pensionsanstalt enligt kap. IV eller VI eller i annan av staten understödd pensionsanstalt eller pensionsfond; om huvudmannen är annan än staten, landsting eller kommun, skall därjämte gälla vad i § 60 c) stadgas för dylikt fall.»

Därjämte föreslogos vissa av sakkunnigförslaget betingade ändringar i övergångsbestämmelserna till Kap. VII.

De sakkunnigas författningsförslag innebar sålunda en överflyttning av husmoderbefattningarna från Kap. VI till Kap. VII (Särskilda bestämmelser angående befattningshavare hos hushållningssällskap m. fl.), dit även de nya befattningshavargrupperna med undantag av sjuksköterskor skulle hänföras. För husmödrarna skulle sålunda komma att tillämpas de när-

mare villkor beträffande pensioneringen, som finnas stadgade i §§ 70—78 av reglementet, varigenom bland annat för såväl befattningshavare som huvudman skulle bliva gällande förmånligare bestämmelser med avseende å årliga pensionsavgifter.

De sjuksköterskebefattningar, som enligt förslaget skulle beredas delaktighet i pensionsanstalten, skulle däremot, liksom hittills pensionsberättigade sjuksköterskebefattningar, hänföras till Kap. VI. På grund härav skulle även för de nya sjuksköterskebefattningar, vilka enligt förslaget skulle erhålla pensionsrätt, gälla de i §§ 61—68 stadgade bestämmelserna med avseende å pensionsunderlag, pensionsavgifter, pensionsålder m. m.

Kostnader. Statsverkets kostnader för genomförande av de sakkunnigas förslag beräknades för befattningar i *kommunal* tjänst — under förutsättning att alla sådana befattningar, vilka kunde väntas bliva reglerade, omedelbart förändrades med pensionsrätt — komma att uppgå till sammanlagt omkring 155,000 kronor för år, För första tillämpningsåret uppskattades anslagsbehovet för dessa befattningar till omkring 80,000 kronor.

För *icke-kommunala* befattningar framlades icke någon kostnadsberäkning; de sakkunniga ansågo emellertid, att för såväl kommunala som icke-kommunala befattningar under första tillämpningsåret skulle erfordras ett statsanslag av omkring 100,000 kronor.

Av utredningen framgår icke, huru stor del av de sålunda beräknade kostnaderna, som belöpte å de sjuksköterskebefattningar, vilka enligt förslaget skulle beredas delaktighet i pensionsanstalten. Det lär dock kunna antagas, att dessa kostnader endast utgjorde en jämförelsevis ringa del av det beräknade totalbeloppet.

Yttranden över sakkunnigförslaget. Över de sakkunnigas ifrågavarande förslag hava infordrade utlåtanden avgivits av statskontoret, medicinalstyrelsen och pensionsstyrelsen samt av styrelsen för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

Statskontoret har icke haft någon principiell erinran mot förslaget men framställt vissa anmärkningar dels mot detaljer i förslaget, dels mot den förebrogta utredningen, varvid bland annat framhållits, att utredning rörande storleken av erforderlig försäkringsavgift för de nya grupperna av pensionsberättigade befattningshavare saknades.

Medicinalstyrelsen har på det livligaste tillstyrkt den föreslagna utvidgningen av pensionsrätten och därvid åberopat en av styrelsen den 12 januari 1922 gjord framställning rörande pensionsrätt för sjuksköterskor i enskild tjänst, vilken framställning avsett jämväl i *privatvård* arbetande sjuksköterskor, tillhörande godkända sjuksköterskebyråer. Styrelsen har framhållit att tillgodoseendet av detta önskemål erfordrade särskilda bestämmelser och förklarat sig anse synnerligen önskvärt, att även ifrågavarande sköterskor beredd delaktighet i pensionsanstalten. I övrigt har medicinalstyrelsen mot de sakkunnigas förslag framställt den erinran, att därest bestämmelserna angående tillträde till pensionsanstalten avfattades så allmänt som de sakkunniga ifrågasatt och samtidigt föreskrifterna i § 5 av reglementet angående reglering av pensionsberättigade befattningar bibehölles, detta möj-

ligen kunde komma att bereda svårigheter vid tillämpningen. Enligt § 69 mom. d) i sakkunnigförslaget skulle nämligen så gott som vilken befattningshavare som helst i en fattigvårds-, respektive sjukvårdsanstalt bliva berättigad till inträde i pensionsanstalten, och enligt § 5 i reglementet skulle *samtliga* befattningar hos samma huvudman, vilka kunde förenas med pensionsrätt, *samtidigt* regleras och anmälas för erhållande av pensionsrätt.

Pensionsstyrelsen, som icke haft något att erinra mot de sakkunnigas förslag, har i samband med sitt yttrande framlagt en av styrelsen enligt Kungl. Maj:ts den 20 juni 1918 meddelade uppdrag i samråd med socialstyrelsen verkställd utredning beträffande statens medverkan till pensionering av kvalificerad arbetskraft vid enskilda sociala anstalter. Denna utredning, för vilken här icke torde behöva närmare redogöras, utmynnade i förslag till en väsentlig utvidgning av pensionsrätten, utöver den av de sakkunniga ifrågasatta, för befattningshavare vid anstalter på det sociala verksamhetsområdet.

Styrelsen för pensionsanstalten har i sitt yttrande icke haft något att i princip invända mot sakkunnigförslaget, mot vilket styrelsen emellertid i likhet med statskontoret framställt vissa detaljmärkningar. Däremot har styrelsen avstyrkt medicinalstyrelsens förslag om pensioneringens utsträckande även till privatsköterskor och därvid framhållit, att detta skulle komma i strid med den hittills vedertagna grundsatsen för pensionering i pensionsanstalten, nämligen att pensionsrätt skulle vara bunden vid *befattning* och ej vid *person* i annan måtto än för så vitt han vore innehavare av en med pensionsrätt förenad befattning. Ehuru det uttalade önskemålet i och för sig måste anses behjärtansvärt, kunde styrelsen därför ej finna möjligt att lösa denna fråga genom medgivande av pensionsrätt i anstalten. I stället syntes här den frivilliga pensionsförsäkringen lämpligen kunna komma till användning. Även pensionsstyrelsens förslag om ytterligare utsträckning av pensionsrätten har avstyrkts.

De sakkunnigas här berörda förslag har hittills icke föranlett någon framställning från Kungl. Maj:ts sida till riksdagen. Den 13 december 1922 hava de sakkunniga avgivit ett till omfattningen mera begränsat förslag, avseende allenast pensionering av föreståndare och föreståndarinnor vid anstalter för vård av fattiga, sjuka, invalider, barn eller åldringar, vilket förslag beräknats draga en väsentligt mindre kostnad. Sistnämnda förslag har hittills icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Enligt vad utskottet inhämtat, hava vidare hos Kungl. Maj:t gjorts framställningar angående beredande av pensionsrätt för vissa sjuksköterskor i enskild tjänst m. fl. Sålunda har »*Svensk sjuksköterskeförening av 1910*» den 30 september 1921 hemställt om pensionsrätt i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. för sköterskebefattningar vid *sjukvård, anordnad av fabriker, bruk och andra industriella anläggningar*. Vidare hava framställningar gjorts i februari 1922 av leg. läkaren Gertrud Gussander såsom ägare till *Elfgårdens sjuk- och vilohem* rörande pensionsrätt för hus-

Framställningar angående pensionsrätt för vissa sjuksköterskor i enskild tjänst.

modern och två sköterskor vid nämnda anstalt, den 9 juni 1922 av *överbstyrelsen för Svenska Röda Korset* rörande pensionsrätt för *privatsköterskor*, vilka genomgått godkänd sjuksköterskeskola och i övrigt uppfyllt vissa angivna fordringar, den 22 januari 1923 av *Fredrika-Bremerförbundet* rörande pensionsrätt för sjuksköterskor, vilka efter att hava genomgått godkänd sjuksköterskeskola ägna sig åt *privat sjukvård* samt i februari sistnämnda år av professorn *P. Haglund* jämte sjutton andra innehavare av privata kliniker rörande pensionsrätt för sjuksköterskor, anställda vid *privata kliniker* eller *institut för speciell sjukvård*. Samtliga dessa framställningar hava tillstyrkts av medicinalstyrelsen men äro ännu beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Motionen. I motionen har i främsta rummet påyrkats pensionsrätt för sjuksköterskebefattningar vid industriella företag, vilka anordnat sjukvård för sin personal och dess familjer. Därjämte har motionären ifrågasatt beredande av pensionsrätt för sjuksköterskebefattningar vid vissa privatkliniker och enskilda sjukhem. Slutligen har i motionen antytts önskvärdheten av pensionsrätt jämväl för sjuksköterskor, som arbeta i s. k. privatvård och vilka äro inskrivna vid godkända sjuksköterskebyråer. Sistnämnda fråga har emellertid med hänsyn till sin komplicerade natur ansetts tills vidare kunna anstå.

Utskottets yttrande.

Frågan om en utsträckning av pensionsrätten för sjuksköterskor torde, med hänsyn till sjukvårdsverksamhetens stora betydelse ur samhällets synpunkt, få anses beaktansvärd. Det synes utskottet därför påkallat, att detta spörsmål göres till föremål för fortsatt övervägande från statsmakternas sida. Genom 1919 års lagtima riksdags beslut i samband med upprättandet av statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. har visserligen delaktighet i denna anstalt beretts för sjuksköterskebefattningar i statlig och kommunal tjänst samt för vissa sjukskötersketjänster i enskild anställning, vilka med hänsyn till vårdverksamhetens allmännyttiga natur ansetts böra likställas med förstnämnda befattningar. Emellertid bedrives vid ett stort antal enskilda anstalter en sjukvårdsverksamhet, vilken otvivelaktigt måste anses vara av allmännyttig art men som enligt nu gällande bestämmelser likväl icke för där anställda sköterskor berättigar till pension. Det synes utskottet önskvärt, att åtgärder vidtagas för beredande av pensionsrätt även åt sköterskor med anställning i sist angivna verksamhet.

Närmast torde härvid, på sätt i motionen framhållits, böra komma i betraktande sköterskebefattningar i sjukvård, som anordnats av bruk, fabriker och därmed jämförliga företag. I de flesta fall torde väl denna sjukvård — för så vitt den är organiserad på ändamålsenligt sätt — ur allmännyttans synpunkt kunna jämnställas med sådan sjukvårdsverksam-

het, som enligt gällande bestämmelser berättigar till delaktighet i pensionsanstalten, särskilt med hänsyn därtill, att sjukvården i fråga, om den icke organiserats av det enskilda företaget, i allmänhet torde hava kommit att påvåla vederbörande landsting eller kommun. Det vill synas, som om för en lösning av spörsmålet om pensionering av ifrågavarande sjuksköterskor de riktlinjer, vilka angivits av ovan omförmälda sakkunniga, borde kunna vara vägledande.

Även för pensionering av sjuksköterskor vid vissa av enskild läkare eller annan enskild person upprättade kliniker, sjukhem eller institut för speciell sjukvård synas vissa skäl tala.

Jämväl för ifrågavarande kategori av sjuksköterskor förefaller en pensionering genom statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. i viss utsträckning vara möjlig att genomföra i anslutning till de riktlinjer, som uppdragits av nyssnämnda sakkunniga, även om föreskrifterna beträffande reglering av befattning samt de föreslagna bestämmelserna rörande granskning av vårdens organisation och huvudmannens betingelser att upprätthålla densamma torde komma att i vissa fall vålla svårigheter för vinnande av delaktighet i pensionsanstalten. Emellertid torde, därest en pensionering genom statens pensionsanstalt finnes böra äga rum, beträffande nu avsedda befattningar böra föreskrivas skyldighet för vederbörande huvudmän att bidra till pensioneringen även genom erläggande av årliga pensionsavgifter. Detta spörsmål synes emellertid böra göras till föremål för en närmare utredning.

Frågan om pensionsrätt för sjuksköterskor, vilka icke innehava befattning vid sjukvårdsinrättning utan arbeta i s. k. privatvård genom förmedling av sjuksköterskebyråer, torde vara av mera svårlöst natur. Med hänsyn till ifrågavarande anställningars karaktär synes en pensionering av privatsköterskor svårigen kunna genomföras i överensstämmelse med de allmänna grunder, som äro stadgade i pensionsanstaltens reglemente. Utskottet vill i avseende härå erinra, att såsom villkor för godkännande av sådan i § 5 av reglementet omförmäld reglering av befattning, som utgör förutsättning för delaktighet i anstalten, är stadgat, bland annat, att regleringen skall avse behörighetsvillkor, den ordning i vilken befattningens innehavare tillsättes och entledigas, tjänstgöringens art och omfattning samt minimiavlöning. På grund av de former, under vilka privatsköterskornas anställning äger rum, torde en dylik reglering icke vara möjlig att genomföra. Med hänsyn till det gagnande arbete, som ifrågavarande sjuksköterskor i många fall utföra, synes det emellertid vara ett behjärtansvärt önskemål att söka finna någon möjlighet för beredande av pension åt desamma. Huruvida för vinnande av detta önskemål någon annan utväg än den frivilliga pensionsförsäkringen må kunna beredas, är ett spörsmål, som utskottet i detta sammanhang ansett sig icke böra upptaga till närmare prövning. Då nämligen frågan om en utsträckning av

den nu medgivna pensionsrätten för sjuksköterskor synes böra genom Kungl. Maj:ts försorg göras till föremål för förnyad behandling och fortsatt utredning, i den mån sådan finnes erforderlig, torde därvid jämväl möjligheterna för beredande av pension åt privatsköterskor böra komma under övervägande.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:151, må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande frågan om utsträckt pensionsrätt för sjuksköterskor samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill omständigheterna må föranleda.

Stockholm den 8 maj 1924.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:
 av första kammaren: herrar *Gustafsson, K. J. A., Lindley, Öhngren, Björnsson, Lindgren, Abrahamsson, Bodin och Östergren;*
 av andra kammaren: herrar *Eriksson i Grängesberg, Gustafsson i Örebro, Borggren, Bäcklund, Lovén, Ryberg, Lorichs och Jönsson i Fridhill.*

Reservation

av herr *Lovén*, som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Frågan om — — — förstnämnda befattningar. Emellertid bedrives vid vissa enskilda anstalter en sjukvårdsverksamhet, vilken otvivelaktigt måste anses vara av allmännyttig art men som enligt nu gällande bestämmelser likväl icke för där anställda sköterskor berättigar till pension. Det synes utskottet önskvärt, att åtgärder vidtagas för beredande av pensionsrätt i viss utsträckning även åt sköterskor med anställning i sist angivna verksamhet.

Härvid torde, på sätt i motionen framhållits, böra komma i betraktande sköterskebefattningar i sjukvård, som anordnats av bruk, fabriker och

därmed jämförliga företag. I de flesta fall — — — — —
— — — — — vara vägledande.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:151, må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under övertägande frågan om pensionsrätt för sjuksköterskor, anställda vid bruk, fabriker och därmed likställda företag, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill omständigheterna må föranleda.»
